

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Inimväärne elu kõigile: vaesuse kaotamine ja maailmale säästva tuleviku tagamine” ”

(COM(2013) 92 final)

(2013/C 271/28)

Raportöör: **Evelyne PICHENOT**

18. märtsil 2013 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Inimväärne elu kõigile: vaesuse kaotamine ja maailmale säästva tuleviku tagamine”

COM(2013) 92 final.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuse vastu 25. aprillil 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 490. istungjärgul 22—23. mail 2013 (23. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 103, erapooletuks jäi 6 liiget.

1. Kokkuvõte ja soovitused

1.1 Aastatuhande arengueesmärkide ja säästva arengu eesmärkide üheaegsete protsesside sobitamine 2015. aasta järgsesse raamistikku

1.1.1 **Esimest korda ajaloos** on inimkonnal olemas teadmised, ressursid ja tehnoloogia vaesuse ülemaailmseks kaotamiseks 2030. aastaks. See on rohkem kui miljardi äärmises vaesuses elava inimese jaoks mõõtmatu väljavaade. Samuti esimest korda suudavad liikmesriigid 2050. aastaks hallata paremini planeedi loodusvarasid, mille puhul mõistetakse, et tegemist on piiratud ressursiga, mida on vaja kaitsta ja jagada tulevaste põlvkondadega.

1.1.2 2013. aasta septembris ÜROs käivituvatel läbirääkimistel keskendutakse ühtsete säästva arengu eesmärkide määratlemisele, et ühitada pikas perspektiivis omavahel vaesusevastane võitlus, säästev tootmine ja tarbimine ning loodusvarade kaitse. Nimetatud protsess peab olema kaasav ja lähendav, et hõlmata ka 2015. aastaks kavandatud aastatuhande arengueesmärkide läbivaatamist. Juba praegu teevad kodanikuühiskonna, rahvusvaheliste organisatsioonide ja liikmesriikide esindajad ÜROs koostööd nimetatud rahvusvaheliste läbirääkimiste ettevalmistamiseks ja läbiviimiseks. Alates Rio+20 konverentsist on komitee asjaomasest arutelust osa võtnud,⁽¹⁾ et anda jätkuv panus kodanikuühiskonna rolli määratlemisse nende väljakutsete ees. See jätkub kuni 2015. aastani muude arvamuste⁽²⁾ ja algatuste näol.

1.1.3 Komitee pooldab komisjoni ideed algatada ELi tasandil arutelu vajaduse üle lähendada aastatuhande arengueesmärkide

ja säästva arengu eesmärkide protsesse ja **suurendada liikmesriikide vastutustunnet** teatise „Inimväärne elu kõigile: vaesuse kaotamine ja maailmale säästva tuleviku tagamine” kaudu. Kuigi võime öelda, et aastatuhande arengueesmärgid on toonud sotsiaalsete sihtide mõistes edu, on veel vara täpsustada ülemaailmselt vastuvõetavaid keskkonnanalaseid ja majanduslikke eesmäärke. Komitee jaoks on oluline paremini mõista, mil moel panna need **kolm säästva arengu telge omavahel ühilduma, et leida õiglased, mõistlikud ja tõhusad lahendused.**

1.2 Soovitused lähendava ja kaasava protsessi saavutamiseks

1.2.1 ÜRO peaassamblee jaoks ühise seisukoha ettevalmistamise praeguses etapis leiab komitee, et Euroopa Komisjoni teatis on **oluline verstapost arutelu edendamiseks** nii institutsioonides kui ka liikmesriikides. Komitee peab kiiduväärseks komisjoni keskkonna peadirektoraadi ning arengu ja koostöö peadirektoraadi **koostööd**⁽³⁾ kõnealuse teatise ettevalmistamisel, mis annab tunnistust sidususest ning mis hõlmab julgeoleku aspektis ka Euroopa välis teenistuse panust, kuid oleks võinud paremini käsitleda kaubanduspoliitikat. Eelkõige väljendab komitee heameelt nõukogus tehtava kooskõlastatud töö üle ning julgustab viimast koostama mais-juunis 2013 toimival välis- asjade nõukogu istungil **järeldusi sisaldava ühtse dokumendi.**

1.2.2 Komitee märgib, et valik sellise **ühtse universaalse raamistiku** kasuks, mille eesmärgi tuleb täita kõigis riikides, väärrib laialdast sisemist konsensust, et seda saaks esitleda partnerriikidele rahvusvahelisel areenil ning edendada võrdset kohtlemist esmajoones seoses kõige vaesemate riikide, aga **ka keskmiste tuludega, sealhulgas sadade tärkava majandusega riikidega,** kellel on edaspidi rahvusvahelistel läbirääkimistel

⁽¹⁾ EMSK 2012. aasta veebruari konverents „Elagem säästvalt, käitugem vastutustundlikult! Kodanikuühiskond Rio kohtumise eel”.

⁽²⁾ EMSK arvamus teemal „Rio+20: kokkuvõte ja väljavaated” (täiendav arvamus), ELT C 44, 15.2.2013, lk 64–67.

⁽³⁾ Arengu ja koostöö peadirektoraat EuropeAid.

kandev roll. Just läbirääkimiste keerukuse tõttu käsitleb komitee Euroopa seisukohta kui **diplomaatilist verstaposti**, mis läheb kaugemale varasemast arenguriikide eristamisest arenenud riikidest.

1.2.3 Komitee kutsub Euroopa Liitu muutma oma hääli kuuldavaks **aastatuhande arengueesmärgi ja säästva arengu eesmärgi käsitleva lähenemisraamistiku raames** rahvusvahelises organisatsioonides muu hulgas ÜRO liikmesriikide vahendusel. Kõik riigid peavad kodanikuühiskonna osalusel koostama **kaasava riikliku arengustrateegia**, milles on võetud arvesse riigi lähteseisu. Seeläbi antakse panus ühiste säästva arengu eesmärkide saavutamisse. Komitee kohaselt hõlmaks selline valik riikide võetud kohustuste hindamist ja järelevalvet. Kohustused kantakse **ülemaailmsesse registrisse**, mida on tõhustatud SKP-le lisaks täiendavate statistiliste näitajatega.

1.2.4 Euroopa Liidul on väärtused, konsensuskultuur ja eelised, mis peaksid tal võimaldama võtta poliitilise tahte korral resoluutselt kursi säästvale arengule ülemineku poole ning haarama endaga kaasa ka oma rahvusvahelised partnerid. Euroopa Liitu peetakse endiselt **eeskujuks**, nagu nähtub kõnealuse teatise lisas toodud üksikasjalikest konkreetsetest kohustustest sellistes valdkondades nagu keskkonnapoliitika, inimõigused, sisemuutused territoriaalse ühtekuuluvuse toetuseks või sotsiaalkaitset soodustavad ümberjaotamised. Lisas on esitatud raamistik ELi ja rahvusvahelisel tasandil järelemeetmete võtmiseks Rio+20 konverentsil võetud kohustuste suhtes.

1.2.5 Universaalsete eesmärkidena vastu võetud säästva arengu eesmärgid tuleb kanda üle ELi poliitikasse ja liikmesriikide reformikavadesse. Komitee soovib arvestada selle aspektiga **strateegia „Euroopa 2020” vahehindamise ettevalmistamise käigus kooskõlas Rio+20 kohustuste järelemeetmetega**. Euroopa poolaastale keskkonnamõõtmelise andmist tuleks taas julgustada⁽⁴⁾. Komitee jaoks eeldab see strateegia „Euroopa 2020” ja **säästva arengu strateegia** ühitamist, samuti majandus- ja rahaliiduga vahetult seotud **sotsiaalse** mõõtmelise⁽⁵⁾ arvessevõtmist.

1.2.6 Uusi säästva arengu eesmärgi iseloomustab see, et need peaksid olema üleüldised, kehtides kõigile riikidele, ning võtma arvesse planeedi ressursse. Arvestades maapinna, magevee, metsa ja paljude teiste loodusvarade füüsilist piiratud maailmas,

peavad säästva arengu eesmärgid hõlmama sihtmärke, kuidas neid ressursse tõhusamalt kasutada ja õiglasemalt jaotada. Samuti tuleks säästva arengu eesmärkide raames seada õiglusel põhinevad sihid kasvuhuonegaasiheidete ja muud liiki saastamise vähendamiseks. Nende eesmärkidega tuleks määratleda kogused ja ajakava seoses ammu kokku lepitud üldise eemärgiga liikuda säästvamate tootmis- ja tarbimistavade suunas. Kui seda üleminekut säästvamale maailmamajandusele ei saavutata kogu maailmas, siis ei pruugita arenguriikides suuta saavutada aastatuhande arengueesmärkide sarnaseid arengueesmärgi, sest praegu õonestavad mõne traditsioonilise arengueesmärgi osas tehtud edusamme sageli kasvavad ülemaailmsed probleemid, nagu ressursside ammendumine, kliimamuutused ja muud saastetvormid.

1.2.7 Arenenud ja tähtsate turumajandusega riigid põhjustavad suurema osa liigtarbimise, jäätmete, loodusvarade ammendumise ja saastamise kasvavatest probleemidest. Seega on säästva arengu eesmärgid, mis puudutavad säästva tarbimise ja tootmise tavasid, eriti olulised nende jaoks ning säästva arengu eesmärkide raames tuleks seada nõudlikud ja kauguleulatuvad sihid, et olukorda järgmise 15 aasta jooksul parandada. Euroopa Liit on alati selles valdkonnas aktiivne olnud ning peaks näitama eeskujuga sobivate säästva arengu eesmärkide määratlemisel arenenud maailma jaoks.

1.3 Soovitused kodanikuühiskonnale avatud kaasava protsessi jaoks

1.3.1 Komitee rõhutab, et kõik loetletud arvamused on **võtmesoovitused**, mis käsitlevad **kodanikuühiskonna rolli heas valitsemistavas**, toetust üleminekuks uuele majandusmudelile, kõige vaesemate ja haavatavamate kaitset, töötajate toetamist muutustega toimetulekuks ning kliimamuutuse arvessevõtmist ja loodusvarade piiratust. Lisaks leiab komitee, et sõltumatu ja tugev kodanikuühiskond ning selle sõltumatuse tagav **õigusüsteem** loovad koos demokraatia ja õigusriigi vundamendi ning aitavad kaasa investeerimiseks ja säästvaks majanduskasvaks vajalikule stabiilsusele⁽⁶⁾.

1.3.2 Komitee kutsub komisjoni, aga ka liikmesriike **kaasama kodanikuühiskonna**, –elkõige seoses säästva arengu eesmärkidega – **kogu** koostamis-, ning seejärel elluviimis- ja järelevalve**protsessi**, kus kaasamine on veel puudulik. 2013. ja 2014. aastal peaksid seda soodustama ka riigi tasandil, sealhulgas majandus-, sotsiaal- ja keskkonnanõukogudes ja/või säästva arengu nõukogudes aset leidvad arutelud, millesse kaasatakse kodanikuühiskonna kõik osalised, ning samuti Euroopa ja partnerriikide kodanikuühiskondade vahelised arutelud. Nimeetatud töö on osa ettevalmistustest **Euroopa koostöö ja säästva arengu aastaks 2015**, mille eesmärk on luua jagatud visioon tulevases maailmas ja mõtestada kodanike jaoks lahti Euroopa

⁽⁴⁾ EMSK arvamus teemal „Keskkonnanõukogu majandus – säästva arengu edendamine Euroopas”, 2013 (Vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 18).

⁽⁵⁾ EMSK arvamus teemal „Majandus- ja rahaliidu sotsiaalne mõõde” (Vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 1).

⁽⁶⁾ EMSK arvamus teemal „Euroopa kõikehõlmava rahvusvahelise investeerimispoliitika poole”, raportöör Jonathan Peel, ELT C 318, 29.10.2011, lk 150–154.

välisestuse roll (7). Komitee kutsub komisjoni üles eraldama nimetatud Euroopa arenguaastale piisavalt vahendeid, tagama kodanikuühiskonna aktiivse osalemise, toetama esmajärjekorras olemasolevaid algatusi, millel on Euroopa aasta partnerite toetus, ning ergutama sisukaid arutelusid komitee käesolevas arvamuses esiletoodud teemadel.

1.3.3 Kodanikuühiskonnal on **juhtroll uue majandusmudeli propageerimises** liikmesriikide poliitikakujundajate ja rahvusvaheliste diplomaatide seas, kusjuures osutatud mudeli põhitunnus on majandustegevuse lahutamine inimarengust ja selle keskkonnamõjust. Komitee soovib jagada partnerriikide ja -piirkondade kodanikuühendustega oma teadmisi ja oskusi selles valdkonnas, milles komiteel on väga rikkalik kogemus, eelkõige temaatilisel aastal 2015.

1.3.4 Komitee kutsub kodanikuühiskonna organisatsioone osalema rahvusvahelistes, riiklikes ja temaatilistes konsultatsioonides ning eeskätt praegu ÜRO arenguprogrammi ja ÜRO keskkonnaprogrammi raames käimasolevates keskkonnasäästlikkust käsitlevates konsultatsioonides, mis on ligipääsetavad veebilehelt www.worldwewant2015.org/sustainability), ning võtma arvesse nende tulemusi.

1.3.5 Komitee soovib tugineda 2015. aasta järgse tegevuskava puhul süsteemsemalt **mõjuhindamistele**. Need analüüsid on teostatud eelkõige kodanikuühiskonna organisatsioonide kaasabil (nt inimõiguste, ökosüsteemi või töötajate kohta). Ühtlasi on **sotsiaalse dialoogi sisseviimine sotsiaalpartnerite vahel** üks näitaja, mis osutab inimõiguste austamisele töökohal. See on põhivahend aastatuhande arengueesmärkide ja säästva arengu eesmärkide elluviimises, järelevalves ja hindamises.

1.3.6 Kodanikuühiskonna roll **kavandamises, järelevalves ja hindamises** on ülitähtis. Euroopa kodanikuühiskonnal peab olema ligipääs asjakohasele teabele, et tal oleks võimalik kasutada oma järelevalvemehhanisme hindamaks ELi arengupoliitika sisemist sidusust, mis on Lissaboni lepingus sätestatud põhimõte. Komitee soovib kaasata kodanikuühiskonna SKPd täiendavate näitajate valimisse, korruptsioonivastasesse võitlusesse, rahuprotsessi alasesse läbirääkimistesse ja riiklike strateegiakavade koostamisse ning väärtustada sellest praktikast tulenevat sotsiaalset innovatsiooni.

1.3.7 Euroopa juhtrolli tugevdamiseks uuele majandusmudeli üleminekul soovib komitee asutada **mitmepoolne nõuandefoorum**,⁽⁸⁾ mille ülesanne on edendada Euroopa Liidus säästvat tootmist ja tarbimist. Iga valdkond peab tingimata määratlema kokkulepitava ülemineku vaheetapid koos tugimeetmetega eri sektorite, ettevõtjate, territooriumide ja asjaomaste töötajate jaoks.

1.3.8 Komitee soovib kasutada tulevase tegevuskava elluviimisel eri osalejate partnerlusel põhinevat lähenemisviisi, näiteks soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas. **Julgustada võiks koostöövorme, mis on rajatud vabatahtlikele sihiväestele lepingutele või partnerlussuhetele**, millesse on kaasatud kõik haldustasandid. Näiteks võib tuua era- ja avaliku sektori või ühenduste koostöös välja töötatud algatused, mille puhul püüavad kõik osalejad saavutada ühiselt mõne linna või piirkonna suhtes püstitatud eesmärgi. Sellised uuenduslikud lähenemisviisid tunduvad hädavajalikud **vaesuse mitmemõõtmelise aspekti** arvessevõtmiseks. Sedalaadi lepinguid võiks kasutada ka lõuna-lõuna suunalise koostöö puhul põhjapoolsete riikide rahalisel toetusel.

1.4 Soovitudes seoses 2015. aasta järgse tegevuskava väljavaadetega

1.4.1 2015. aasta järgne tegevuskava tähistab paradigma liikumist abi ja rahvusvahelise koostöö valdkonnalt edasi. See tuleb välja töötada protsessina, mis kohustab kõiki riike minema üle **kaasavale ja keskkonnanahoidlikule uuele majandusmudeli** ehk muutma kurssi vähese CO₂-heitete majanduse suunas. Komitee kiidab heaks teatistes väljendatud mõtte, et „esmatähtsal kohal on liikumine kaasava keskkonnasäästliku majanduse poole säästvat tarbimis- ja tootmismudelite ning ressursitõhususe, sealhulgas eelkõige madala heitmetasemega energiasüsteemide kaudu“.

1.4.2 **Rahastamispoliitika ning majandus- ja rändepoliitika vaheline sidusus**. Lisaks majanduslike aspektide käsitlemisele on hädavajalik viia kooskõlas **sidususe** põhimõttega ellu muud tegevuspoliitikad, mis mõjutavad säästvale arengule üleminekut – CO₂ maksustamine, samuti kõik tõukemeetmed kliimamuutuste leevendamiseks, vaestest riikidest pärineva ajutise või korduvrände soodustamise vahendid, range kontroll arenguriikidele relvamüügi üle ning finantsmäärus rahapesu vähendamiseks ja maksudest kõrvalehoidumise kaotamiseks.

(7) „Beyond 2015“ on arenguorganisatsioonide rahvusvaheline platvorm, mis tegeleb asjaomase arutelu eeliste tutvustamisega ja koondab oma veebilehel www.beyond2015.org sellealaseid kaastöid.

(8) EMSK ettevalmistav arvamus teemal „Säästva tootmise ja tarbimise edendamine ELis“, raportöör An Le Nouail Marlière, ELT C 191, 29.6.2012, lk 6–10.

1.4.3 Säästva arengu eesmärkide määratlemisel tuleb arvesse võtta **pingeid** isikliku ja kollektiivse arengu küsimuste vahel, samuti planeedi ökosüsteemide tasakaalu küsimust. Komitee jaoks eeldab nimetatud pingete lahendamine ja tasakaalu leidmine säästva arengu kolme mõõtme vahel seda, et **ülemaailmse avaliku poliitika abil kaitstakse ülemaailmseid avalikke hüvesid**, mida juhib sõltumatutest riikidest koosnev rahvusvaheline kogukond. See on tulevase tegevuskava peamine väljakutse.

1.4.4 **2015. aasta järgseks põhimureks peetavate** ülemaailmse tähtsusega avalike hüvede teema käsitlemine nõuab **suuremat sidusust rahvusvaheliste institutsioonide** ja ülemaailmsete tegevuspoliitikate vahel. Ka Euroopa Liidul peab selles oma roll olema. Mitmes arvamuses on komitee pakkunud lahendusi ülemaailmsete avalike hüvede arvesse võtmiseks, eeskätt toiduga kindlustatuse,⁽⁹⁾ elementaarse sotsiaalkaitse või kaubanduse ja investeringute mitmepoolse reguleerimise, kliima või bioloogilisse mitmekesisuse valdkonnas.

1.4.5 Komitee peab kahetsusväärseks, et teatis „Inimväärne elu kõigile” sisaldab väga kaudseid vihjeid sellele teemale, ning leiab, et 2013. aasta keskpaigaks kavandatud järgmises rahaliste vahendite teemalises teatises tuleks küsimust põhjalikumalt käsitleda, et **tagada piisavate rahaliste vahendite eraldamine**. Ametlik arenguabi peab ka edaspidi olema suunatud vaesuse vastu võitlemisele. Suur osa konsultatsioonidest 2013. aastal kehtima hakkava üleeuroopalise finantstehingute maksu üle, millega on esialgu hõlmatud üksteist riiki, peaks olema suunatud ülemaailmsetele küsimustele.

1.4.6 Rahvusvahelise kokkuleppe sõlmimine säästva arengu eesmärkide määratlemiseks ei tohi mingil juhul olla arenenud riikide jaoks ettekääne rahalise abi suhtes võetud kohustustest taganemiseks või nende vähendamiseks. Komitee on väga mures arenguabi katkemise ohu pärast juhul, kui 2015. aastaks kokkulepet ei saavutata. Selle ohu ärahoidmiseks soovib komitee ilmtingimata tagada **lābivaadatud aastatuhande arengueesmärkide** piisava rahastamise nimetatud ajaks⁽¹⁰⁾. Komitee kutsub Euroopa Liitu ja liikmesriike pidama praegustest eelarveprobleemidest hoolimata oma kohustusest kinni ja tegema kõik vajaliku, et **saavutada uue etapi alguses keskmine näitaja 0,7 %**.

⁽⁹⁾ EMSK arvamus teemal „Kaubandus ja toiduga kindlustatus”, raportöör Mario Campli, kaasraportöör Jonathan Peel, ELT C 255, 22.9.2010, lk 1–9.

⁽¹⁰⁾ Euroopa arenguaruanne 2013: „2015. aasta järgne aeg: ülemaailmne töö kaasava ja säästva tuleviku nimel”.

1.4.7 Aastatuhande arengueesmärke on vaja ajakohastada ning kohandada 21. sajandi uute väljakutsetega, võttes arvesse minevikust saadud kogemusi ja õppetunde. Komitee hinnangul oleks juba praegu vaja lisada kolm teemavaldkonda: **kõigile juurdepääsu tagamine energiale**,⁽¹¹⁾ **õigus toidule ja veele, elementaarne sotsiaalkaitse**⁽¹²⁾. 2006. aastal toimunud läbi vaatamise raames lisatud inimväärse töö põhimõtet tuleb kinnitada kui prioriteeti, samuti tuleb **põllumajanduse areng** paigutada vaesusevastase võitluse keskmesse.

Kahe tegevuskava lähenemine võiks alguse saada sellest läbi vaatamisest, mis kujutaks endast tulevase ühise tegevuskava esimest etappi. Tuleb mõõnda, et praegu esineb pingeid ning ebakindlust seoses ideaalse tegevuskava soovi ja tegelike võimalustega.

1.4.8 Komitee teeb seoses aastatuhande arengueesmärkide läbivaatamisega ettepaneku töötada välja **eraldi lähenemisviisi haavatavate või konfliktide käes vaevlevate riikide arengule**, mille puhul seatakse esikohale institutsioonilise taastamise eesmärk, et püüda juba eos tagada **kohapealse** valitsemise rajanemine **turvalisusel ja õigusel**.

2. Aastatuhande arengueesmärkidest õppimine

2.1 **Aastatuhande deklaratsiooni elujõulisus**. Deklaratsioon säilitab oma poliitilise ja sümboolse väärtuse **paktina, mis sisaldab kohustusi kõigi, nii rikaste kui ka vaeste riikide jaoks ka 2015. aasta järgseks ajaks**. See peab jääma aluseks tulevasele tegevuskavale ning sisaldama 21. sajandi rahvusvaheliste suhetele tooni andvaid väljakutseid ja alusväärtusi: rahu, julgeolek ja desarmeerimine, meie ühise keskkonna kaitsmine, inimõigused, demokraatia ja head valitsemistavad, haavatavate inimrühmade kaitsmine, Aafrika erivajadustele vastamine, samuti õigus arengule ja vajadus tagada soodne arengukeskkond. 1992. aasta Rio deklaratsiooni peegeldades on see juba loonud selge seose säästva arengu eri mõõtmete vahel.

2.2 Olenemata **kõikuvatest tulemustest** on aastatuhande arengueesmärkide lihtsus ja loetavus aidanud suurendada arenenud riikide avalikkuse teadlikkust ja aktiivsust. Veel on selgusetu, kas avaliku arvamuse toetus toob tulemuseks abimahu kasvu, tõhusa võitluse korrupsiooni vastu, abi suunamise kõige mahajäänud riikidele või koguni selle kohandamise sõjalukorras või sisekonfliktidest räsitud riikidele.

⁽¹¹⁾ EMSK arvamus teemal „ELi energiasaarte ühendamine: majanduskasv, konkurentsivõime, solidaarsus ja jätkusuutlikkus ELi energia siseturul”, raportöör Pierre-Jean Coulon, ELT C 44, 15.2.2013, lk 9–15.

⁽¹²⁾ EMSK arvamus teemal „Sotsiaalkaitse Euroopa Liidu arengukoostöös”, raportöör José Marķa Zufiaur Narvaiza, ELT C 161, 6.6.2013, lk 82–86.

2.3 **Piirkonnad, ebavõrdsus ja vaesus.** Mis puutub vaesusindeksisse, siis väljendab komitee kahtlust seoses nii väiksema kui 1,25 USA dollari suuruse päevasissetuleku kasutamisega äärmise vaesuse vähenemise hindamisel kui ka riigi keskmistele näitajatele tuginemisega. Nimetatud vahendid varjavad **sügavat riigisisest ebavõrdsust** ühiskondades ja samuti **piirkondlikke erinevusi**, mille puhul on kannatajaks eeskätt maaelanikkond, kellelt oodatakse endiselt toimetulekut maal ja **maaelu arendamist**, et võtta vastu osa tulevastel kümnenditel oodatavast elanikkonna kasvust. Teisalt võimendab ja hoogustab **halvasti juhitud linnaareng** järjest suuremat vaesust linnades veelgi ning nõuab kvalitatiivsemaid analüüse.

2.4 **Sooline võrdõiguslikkus** on igasuguste muutuste eeltingimus⁽¹³⁾ ja seda mitte üksnes naiste seisukohast, vaid ka seetõttu, et see on mis tahes muu ebavõrdsuste keskmes ja võimendab nende tagajärgi. Vastused mittediskrimineerimisele, nimelt **naiste õigused**, on meie ühiskonna ülemineku puhul võtmetähtsusega. Naiste panus rahu, arengusse, majandustegevusse ja turvalisusesse on tulevase tegevuskava olulised teemavaldkonnad. Kõik inimesed, nii mehed kui ka naised, peavad nimetatud väärtusi tunnustama.

2.5 **Kvantitatiivsed tulemused ja meetodilised vahendid.** Ajakohastatud tegevuskavaga peavad kaasneva asjakohased eesmärgid ja edunäitajad. Regulaarselt avaldatavad aastatuhande arengueesmärgid käsitlevad hindamisaruanded on toonud välja olulisi tulemusi, aga ka vajakajäämisi. **Hindamise kvaliteet on selles eesmärgipõhises juhtimises määrava tähtsusega vahend.** Tulevane tegevuskava nõuab riiklike statistiliste vahendite tõhustamist ja ühtlustamist, eelkõige seoses soospetsiifiliste ja puudega isikuid käsitlevate andmetega. Selleks on vaja parandada rahvastikuregistreid ja teostada **kvalitatiivuuringu**, sealhulgas hariduse valdkonnas.

2.6 **Rohkem kui SKP.** 2015. aasta järgses tegevuskavas peaksid heaolu määramiseks kasutatud säästva arengu näitajad⁽¹⁴⁾ olema koondatud pigem **majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnaäritajaid piiritlevasse tabelisse**, mitte piirduma ühe koondnäitajaga. SKP täiendamine muude näitajatega on võimalik rahvusvahelisel tasandil. Seda rakendatakse juba vähimarenenud riikide määramisel, mis põhineb inimarengu mahajäämuse ja majandusliku haavatavuse kriteeriumidel või inimarengu indeksil ning hiljuti ka ÜRO arenguprogrammi välja töötatud ebavõrdsusindeksil.

Majanduspoliitika, heaolu ja sotsiaalse edu vahelise lõhe ületamiseks tuleb toetada **SKPd täiendavatele näitajatele**. Vaja on

uut lähenemisviisi, et eristada edu elemendid ja püüda lülitada rahvamajanduse arvepidamise sotsiaalne ja keskkonnamõõde, kasutada koondnäitajaid ja töötada välja võtmenäitajad. Puuduv lüli on siiski selliste **tõhususe ja vastutustundlikkuse mõõtmise vahendite** väljaarendamine, mida on vaja poliitiliste ja eelarveotsuste sidumiseks näitajate tulemuslikkusega. Heaolu ja edu mõõtmine ei ole ainult tehniline probleem. Juba heaolu mõiste hõlmab kollektiivseid eelistusi ja ühiskonna alusväärtuseid. Üks viis näitajate valikus edu saavutamiseks on kaasata üldsus ja kodanikuühiskonna organisatsioonid akadeemilise ringkonna tööse näitajate määramiseks ja kasutamise hindamiseks.

2.7 **Tõhusa elementaarse sotsiaalkaitse taseme** tagamine on avaliku sektori – keskvalitsuse ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste – ülesanne, et tulla toime probleemidega sellistes eluvaldkondades nagu tervis ja puuded, pensionile jäämine või tööpuudus. Kodanikuühiskonna organisatsioonid (ametiühingud, VVOd, sihtasutused, vastastikused kindlustusandjad, ühistud, VKEd, pere- või tarbijatühendused) võivad sõlmida kokkuleppe avaliku sektoriga, et anda oluline panus teenuste kavandamisse, järelevalvesse ja osutamisse ning saada avaliku sektori abi, eriti vähimarenenud riikides.

3. 2015. aasta järgse tegevuskava fookus: **inimõigused, kodanikuühiskonna kaasamine, demokratiseerimine, osaliste vahel lepinguliste või partnerlussuhete loomine**

3.1 **Demokratiseerimine ja inimõigused kui vundament üleminekuks kaasavale ühiskonnakorraldusele ja säästvale majandusele.** Järjepidev toetus demokratiseerimisele on ka edaspidi parim viis saavutada läbipaistev ühiskond, kes annab oma kodanikele aru. 21. sajandi avatud ühiskonnas ei ole mitte ükski muutus võimalik ilma **sidusrühmade kaasamise, aruandekohustuse, pühendumise ja jagatud vastutuse**ga. Demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendit ja kodanikuühiskonna rolli arengu valdkonnas käsitleva teatise valguses peab komitee kiiduväärseks sõltumatu kodanikuühiskonna esilekerkimise⁽¹⁵⁾ järjest suuremat tähtsustamist, mis võimaldab võidelda **igasuguse korrupsiooni** vastu, tagada aruandekohustus kodanike ees, kaasata mõjuhindamisse ja kaubanduskokkulepete järelevalvesse ettevõtjad või suurendada naiste õiguste eest võitlejate reageerimisvõimet või toetada keskkonnakaitsejaid.

3.2 **Partnerriikide läbipaistvus ja aruandekohustus kui tulevase tegevuskava alus.** Aastatuhande arengueesmärgid ning nendest tulenev **abi tõhususe tegevuskava** (Pariisi, Accra ja Busani põhimõtted) on aidanud suurendada partnerriikide aruandekohustust ning haavatavate riikide eriolukorra

⁽¹³⁾ Sooline võrdõiguslikkus ELi 2010.– 2015. aasta arengupoliitikas.

⁽¹⁴⁾ EMSK arvamus teemal „SKP täiendamine – kodanikuühiskonna kaasamine täiendavate näitajate valimise“, raportöör Stefano Palmieri, ELT C 181, 21.6.2012, lk 14–20.

⁽¹⁵⁾ EMSK arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse rahastamisvahend demokraatia ja inimõiguste edendamiseks kogu maailmas“, raportöör Giuseppe Antonio Maria Iuliano, ELT C 11, 15.1.2013, lk 81–83.

arvessevõtmist. Olulisemate koostööprobleemide lahendamiseks peab tulevane tegevuskava siiski võimaldama abisaajariikidel olla võrdsed partnerid abiandjariikidele. Eriti tuleb arvesse võtta järgmiseid olukordi: **sisekonfliktid või sõjad või looduskatastroofidest tingitud haavatavus**. Selliste riikide jaoks töötatakse välja **erilahendused**, millega kaasnevad varakult püstitatud ning tähtsuse järjekorda seatud eesmärgid institutsioonide taastamiseks ning julgeoleku, politsei ja õiguskaitseasutuste töö tagamiseks.

3.3 Ühiskondade koostöö ning arvukate rahvusvaheliste sidusrühmade ja võrgustike kogemustevahetuse väärtustamine. Mitme osaleja lähenemisviis julgustab nii põhja- kui ka lõunapoolsete riikide arengupartnereid minema kaugemale valitustevaheliste kohustuste tavapärasest diplomaatilisest raamistikust. Kodanikuühiskonna suurema kaasamise visioon põhineb **lepingutel või partnerlusel, mis muudetakse ametlikuks eri osalejate vahelise lepinguga eesmärkide ja vahendite osas**. See nõuab, et juba eesmärkide väljatöötamisest alates, aga ka nende elluviimise ja järelevalve raames, võetakse rohkem arvesse järgmiste sidusrühmade algatusi: **linnad** ja kohalikud omavalitsused (keskkonnahoidlike linnade võrgustik, üleminekulinnade liikumine), kodanikuühiskonna organisatsioonid (valitsusväline diplomaatia, nagu Rio tippkohtumine) ning igat liiki **ettevõtjad** (äri maailm, nt vastutustundlike või sotsialettevõtjate võrgustikud), rahvusvahelised **ametiühingute liidud** (suurimad inimväärse töö eest võitlejad) või ülikoolid ja **teaduskeskused**. Komitee soovib tunnustada ja väärtustada tulevases tegevuskavas **avaliku ja erasektori ning ühenduste vahelisi lepingulisi kokkuleppeid**, samuti kodanike endi poolt rahvusvahelise solidaarsuse vaimus tehtud arvukaid algatusi. **Nende paljude osalejate võrdne kohtlemine** on tõhusama ja kaasavana ning ka kõige vaesemate häält kuulda võtva valitsemistava võtmetingimus.

3.4 Selleks soovivad komitee ja paljud vaatlejad **hädavajalike täienduste tegemist hea valitsemistava ja demokraatlike institutsioonide valdkonnas**, et suurendada partnerriikide poolset vastutuse võtmist oma riiklike arengukavade eest. Aastatuhande arengueesmärgid on võimaldanud **arenguriikide teatud kodanikuühendustel** tugevdada oma osalejapositsiooni ning mõjutada oma valitsusi teatavate valikute tegemisel investeerimise ja avaliku sektori kulude suhtes. Tulevase kaasavana tegevuskava raames võiksid nad oma osalemist vaesuse vähendamise strateegiliste dokumentide väljatöötamisel veelgi tugevdada ning pakkuda välja uuenduslikke lahendusi inimväärse töö või sotsiaalkaitse valdkonnas, **täiendades kogemusi ja planeerimisoskust** kui aspekte, mis aitavad kaasa riikide paremale valitsemisele. Komitee soovib suunata osa kaubandusabist kaubanduse valdkonnas tegutsevate **sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkuse tõstmisele**, et nad aitaksid lülitada kaubanduse ja toiduga kindlustatuse oma riigi arengustrateegiasse.

4. Ulatusliku konsensuse taastamine kursi muutmiseks säästva arengu suunas

4.1 Ülemaailmne juhtimine ja avalikud keskkonna-, sotsiaal- või majandushüved. Kuna hüved ja teenused puudutavad kogu planeeti, tunnustatakse neid kõnealus teatises „elu alustaladena“, milleks on õhk, vesi, ookeanid, ökosüsteemid, inimväärne töö, sotsiaalkaitse, toiduga varustatus, kaubanduseeskirjad jne. Need on esitatud lisan. Sellised ülemaailmsed avalikud hüved⁽¹⁶⁾ tuleb hõlmata 2015. aasta järgsesse programmi säästva arengu kolme mõõdet käsitleva ülemaailmse avaliku poliitika kaudu. Neid tuleb käsitleda ülemaailmses kooskõlastatud raamistikus, ent ennekõike tuleb neid tugevdada rahastamis ja riikide meetmeid puudutavate tavapäraste rahvusvaheliste kokkulepetega, mis ise jagunevad paljudeks ühismeetmeteks ja individuaalsemateks meetmeteks kohapeal.

4.2 Ülemaailmse rahastamise mitmekesisus kohandatakse kursi muutmiseks 2050. aastaks. ÜRO esitab hinnangu, et vaesuse ja keskkonnaalaste väljakutsete jätkusuutlikuks käsitlemiseks vajatakse igal aastal 800 miljardit eurot, mis moodustab 1,5 % kogu maailma SKPst. **Ametlik arenguabi suudab katta vaid 10–15 %** sellest rahvusvahelise rahastamise vajadusest. Seega on vältimatult vaja muid riiklikke ja rahvusvahelisi ressursse. Tulevases teatises rahastamisallikate kohta tuleks tõsiselt **käsitleda rahvusvahelisi maksuressursse**, mis võimaldaksid kaasata läbipaistvalt ja prognoositavalt ressursse vaesuse kaotamiseks, keskkonna kaitseks ja ülemaailmsete avalike hüvede haldamiseks vajalikke. Innovatiivne rahastamine ja finantstehingute maks on selle poliitika eeldused ning need tuleks esmajärjekorras suunata kõnealustele ülemaailmsetele väljakutsetele. Lisaks on riigisiseste maksuressursside kasutuselevõtt ja **rändajate rahaülekannete** suunamine tootlikusse tegevusse vältimatuks eelduseks edusammude tegemiseks kohapeal määratletud eesmärkide suunas.

4.3 Rohkem töökohti keskkonnahoidlikus ja kaasavas majanduses. Praegune majanduse aeglustumine seab tõsiselt ohtu aastatuhande arengueesmärkide saavutamise 2015. aastal, kuna see avaldab sügavat mõju töökohtadele ja ettevõtjatele. Ent kriis võib pakkuda ka võimaluse liikuda enam keskkonnahoidliku majanduse suunas, mis suudaks kaasa tuua liikumise säästva arengu poole. Sellega seoses on **ILO ülemaailmne tööhõive pakt** uus vahend, mis peaks kiirendama liikumist palju töökohti pakkuva arengu suunas, soodustades töö ja pädevuste nõudlust, luues ülemaailmsel tasandil elementaarse sotsiaalkaitse ja kaasates informaalsete sektori riikliku inimväärse töö kava kaudu.

4.4 Rahvusvahelised finantsasutused on aastatuhande eesmärkide poole püüdlisel jätnud tähelepanuta eriti **ülemaailmse põllumajanduse**. Seepärast tuleb viivitamata viia uuesti tasakaalu investeringud, mille abil luuakse töökohti perekondlikus ja mahepõllumajandustootmises.

⁽¹⁶⁾ Teatise lisan on esitatud peamiste ülemaailmsete avalike hüvede tüpoloogia.

4.5 **Ettevõtjate roll üleminekul iga-aastase säästvusaruande suunas.** ÜROs esindab erasektorit ÜRO ülemaailmne kokkulepe, mis koostati 2000. aastal selleks, et **ettevõtjate sotsiaalsest vastutusest** võiks saada vahend aastatuhande arengueesmärkide saavutamiseks. See ühendab praegu 8 700 ettevõtjat 130 riigist, kes on kirjutanud alla tööõigusi, inimõigusi, keskkonnakaitset ja korruptsioonivastast võitlust käsitlevale kokkuleppele. Vabatahtlikel kohustustel, näiteks arengueesmärkide poole püüdlisel ettevõtja tasandil, võib olla oluline roll allhankeahelates. Komitee leiab, et ökodisaini, ökotootmise, ökoteadlikkuse või õiglase kaubanduse ja loodusvarade säästmisega seotud algatused pakuvad innovatiivseid lahendusi säästva arengu eesmärkide saavutamiseks⁽¹⁷⁾. Komitee toetab seega RIO+20 deklaratsioonile lisatud soovitusel elluviimist, kuna sellega soovitakse muuta säästvusala aruandlus üldiseks, nii et ettevõtjad esitaksid igal eelarveaastal säästvusaruande samamoodi kui aastaaruande.

5. Säästev majandusareng: eraettevõtjatele vastutuse andmine ja nende rolli tugevdamine

5.1 Vaatamata kriisi alguses tekkinud kiusatusetele pöörduda tagasi proteksionismi juurde, vältis rahvusvaheline kogukond üldiselt piiravaid kaubandustavasid. Ummikusse jooksmine **arengut käsitlevates mitmepoolsetes läbirääkimistes** tekitas aga siiski väga ebaterve õhkkonna seoses huvide lahknemisega arenguriikides suhtes. **Tärgava majandusega riigid** saavad olulist kasu kaubanduse kasvust, ehkki see suurendab nende riigisisest ebavõrdsust. On ka mõni erand, nagu Brasiilia, ja seda tänu ümberjaotuspoliitikale ja vaesusevastasele võitlusele.

5.2 Seevastu ei ole kaubanduse avamine andnud oodatud tulemusi paljudes arenguriikides, kus leidub põllumajandustooted ja tooraineid, ent puuduvad mitmekesisus, ümbertöötlemisvõime ja **infrastruktuurid**. Komitee avaldab kahetsust AKV riikidega majanduspartnerluslepingute sõlmimise venimise üle. Komitee rõhutab, et vähimarenenud riikidele tagatud **soodustatud juurdepääs**⁽¹⁸⁾ ELi turgudele annab väga tagasihoidlikke tulemusi, samas kui **kaubandusabi** osakaal mitmepoolse koostöö vahendina üha kasvab. Komitee ärgitab vastu võtma **kaubanduse lihtsustamist**, milles on WTOs juba kokku lepitud, ja edendama üldist tolli- ja kvoodivaba kaubanduse avamist tärgava majandusega riikide ja vähimarenenud riikidega.

5.3 Komitee toetab seda, et EL liidab struktuuriliselt **õigustoidule** käsitlevad põhimõtted⁽¹⁹⁾ oma kaubandustavadesse ja käivitab asjaomase kooskõlastamistegevuse WTOs ja muude suurte kaubanduspartneritega, nii et need põhimõtted muutuksid mitmepoolse ja kahepoolse kaubanduspoliitika lahutamatuks osaks. Samuti toetab komitee võimalikust Doha kokkuleppes lahutatud keskkonnahüvede ja -teenuste liberaliseerimist ning keskkonnahoidlike tehnoloogiate siirde lihtsustamist kahepoolsetes kaubanduskokkulepetes⁽²⁰⁾.

5.4 Lisaks majanduslikele osalejatele peavad ka infrastruktuurid võtma suuna säästvale arengule. **Infrastruktuuri ja vahetusvõrgustike loomine**⁽²¹⁾ võibki toimida stiimulina, et tõmmata ligi välisinvesteeringuid ja toetada VKEde arengut, edendada toorainete ümbertöötlemise tööstust ning arendada e-kaubandust.

Brüssel, 23. mai 2013

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Henri MALOSSE

⁽¹⁷⁾ Concord'i uurimus: erasektori panus arengusse, detsember 2012.

⁽¹⁸⁾ EMSK arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus üldiste tariifsete soodustuste kava kohaldamise kohta”, raportöör Jonathan Peel, ELT C 43, 15.2.2012, lk 82–88.

⁽¹⁹⁾ EMSK arvamus teemal „Kaubandus ja toiduga kindlustatus”, raportöör Mario Campli, kaasarportöör Jonathan Peel, ELT C 255, 22.9.2010, lk 1–9.

⁽²⁰⁾ EMSK arvamus teemal „Rahvusvaheline kaubandus ja kliimamuutused”, raportöör Evelyne Pichenot, ELT C 21, 21.1.2011, lk 15–20.

⁽²¹⁾ EMSK arvamus teemal „ELi Aafrika poliitika”, raportöör Gérard Dantin, ELT C 77, 31.3.2009, lk 148–156.